

Pakiety przyrodnicze Programu Rolnośrodowiskowego 2007-2013, czyli jak rolnik może chronić przyrodę i zarabiać

Nie tylko pieniądze są na łące

Łąki i pastwiska nie są w naszym klimacie trwałym elementem krajobrazu. Stabilną, naturalną roślinnością Europy Środkowej są lasy, które stopniowo zarastają nieużytkowane tereny. Rozwój krzewów i drzew na łąkach i pastwiskach jest powstrzymywany od wielu setek lat przez coroczne wypasanie i wykaszanie oraz usuwanie siana z łąk.

W ten sposób rolnicy dają możliwość rozwoju rzadkim, światłolubnym roślinom łąkowym, których zbiorowiska stanowią środowisko życia m.in. zagrożonych gatunków ptaków i motyli. Tym samym, na rolniku spoczywa zaszczytna rola strażnika naszego narodowego dziedzictwa przyrodniczego. Z drugiej strony, intensyfikacja użytkowania łąk: nawożenie, zwiększenie liczby pokosów i obsady zwierząt prowadzi do eliminacji tych gatunków. Aby zwierzęta i rośliny związane z łąkami mogły przetrwać, potrzebne jest ekstensywne użytkowanie.

Program Rolnośrodowiskowy stanowi finansowe wsparcie, udzielane przez Unię Europejską i rząd Polski, dla rolników gospodarujących w sposób tradycyjny i przyjazny dla środowiska. Głównym przesłaniem Programu jest zachowanie i ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu naszych wsi.

W Programie mogą uczestniczyć rolnicy, którzy użytkują rolniczo co najmniej hektar ziemi. Przystępując do Programu jesteś zobowiązany do spełnienia wymogów i norm wzajemnej zgodności (tzw. cross-compliance), m.in. wymogów z zakresu ochrony środowiska, bezpieczeństwa żywności i dobrostanu zwierząt, rolniczego wykorzystania ścieków i osadów ściekowych, przechowywania i stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz utrzymania porządku w gospodarstwie. Przez pięć lat trzeba gospodarować zgodnie z wymogami poszczególnych pakietów rolnośrodowiskowych na podstawie przygotowanego wcześniej planu. Do wynikających z tego obowiązków będzie

Fot. Centrum Ochrony Mokradeł

▲ Goździk pyszny i nasięźrał pospolity (legendarny kwiat paproci) to rzadkie obecnie gatunki roślin, dawniej występujące na naturalnych polanach śródleśnych. Przez ostatnie stulecia przeniosły się na użytkowane rolniczo łąki trzęślicowe. Od właściwego użytkowania tych łąk zależy dzisiaj przetrwanie tych gatunków.

należało m.in. sporządzanie regularnych zapisów dotyczących użytkowania gruntów zgłoszonych do Programu. Rolnik, ubiegający się o przyznanie płatności, musi posiadać plan działalności rolnośrodowiskowej zawierający praktyczne wskazówki i wymogi co do sposobu gospodarowania na zgłoszonych gruntach.

Wymogi pakietów przyrodniczych Programu mają na celu promocję tradycyjnych metod gospodarowania we współczesnym rolnictwie na obszarach o szczególnych walorach przyrodniczych:

– Opóźniony termin pierwszego pokosu. Zbyt wczesne koszenie niszczy lęgi ptaków gniazdujących na łąkach. Np. pisklęta derkacza są zdolne do ucieczki przed kosiarką dopiero po 1 sierpnia. Ponadto większość roślin łąkowych kwitnie dopiero wczesnym latem, a niektóre pod koniec sierpnia. Opóźnienie pierwszego pokosu umożliwia im wydanie nasion.

– Niestosowanie koszenia okrężnego od zewnątrz do środka łąki ułatwia zwierzętom ucieczkę przed kosiarką. Ma to duże znaczenie dla małych zwierząt, takich jak żaby, gryzonie i ptaki.

– Pozostawianie niewielkich fragmentów nie-skoszonej łąki pozwala na przetrwanie później zakwitających traw i ziół. Takie miejsca są też schronieniem dla zwierząt.

– Podwyższona wysokość koszenia. Odpowiednio wysokie koszenie pozwala znacznie zmniejszyć zabijanie drobnych zwierząt oraz umożliwia rozwój typowych roślin łąkowych. Zaleca się podwyższenie kosiarki rotacyjnej lub stosowanie kosiarki listwowej. Niektóre łąki, np. bagienne należy kosić nawet powyżej 10 cm, aby nie uszkadzać kęp turzyc i warstwy mszystej.

– Obowiązek usunięcia lub złożenia w stogi skoszonego siana do dwóch tygodni po pokosie. Sprzątanie siana pozwala na lepsze nasświetlenie

c.d. na str. 10

▼ Pakiety projektu Programu Rolnośrodowiskowego 2007-2013

Pakiet 1.	Rolnictwo zrównoważone
Pakiet 2.	Rolnictwo ekologiczne
Pakiet 3.	Ekstensywne trwałe użytki zielone
Pakiet 4.	Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000
Pakiet 5.	Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000
Pakiet 6.	Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie
Pakiet 7.	Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie
Pakiet 8.	buforowe ochrona gleb i wód
Pakiet 9.	Strefy buforowe

Na zielono zaznaczono pakiety przyrodnicze

▼ Warianty i płatności pakietów przyrodniczych

Nr pakietu	Pakiet rolnośrodowiskowy	Wariant rolnośrodowiskowy	Planowana wysokość płatności rolnośrodowiskowej
3.	Ekstensywne trwałe użytki zielone	3.1.2 Ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach na obszarach Natura 2000	500 zł/ha
4.	Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000	4.1 Ochrona siedlisk łągowych ptaków	1.200 zł/ha
		4.2 Mechowiska	1.200 zł/ha
		4.3 Szuwary wielkoturzczykowe	800 zł/ha
		4.4 Łąki trzęślicowe i selernicowe	1.200 zł/ha
		4.5 Murawy ciepłolubne	1.200 zł/ha
		4.6 Pónaturalne łąki wilgotne	800 zł/ha
		4.7 Pónaturalne łąki siedlisk świeżych	800 zł/ha
		4.8 Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe	800 zł/ha
		4.9 Słonorośla	1.190 zł/ha
		4.10 Użytki przyrodnicze	550 zł/ha
5.	Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000	5.1 Ochrona siedlisk łągowych ptaków	1.380 zł/ha
		5.2 Mechowiska	1.390 zł/ha
		5.3 Szuwary wielkoturzczykowe	910 zł/ha
		5.4 Łąki trzęślicowe i selernicowe	1.390 zł/ha
		5.5 Murawy ciepłolubne	1.380 zł/ha
		5.6 Pónaturalne łąki wilgotne	840 zł/ha
		5.7 Pónaturalne łąki siedlisk świeżych	840 zł/ha
		5.8 Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe	870 zł/ha
		5.9 Słonorośla	1.190 zł/ha
		5.10 Użytki przyrodnicze	550 zł/ha

Pakiety przyrodnicze, czyli pakiet 3: Ekstensywne trwałe użytki zielone oraz pakiety 4 i 5: Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych (poza i na obszarach Natura 2000) związane są z prowadzeniem ekstensywnej gospodarki łąkowo-pastwiskowej. Są to działania mające na celu zachowanie różnorodności świata przyrody, a zwłaszcza ochronę cennych przyrodniczo łąk i pastwisk oraz gniazdujących na nich ptaków, których przetrwanie jest uzależnione od tradycyjnego użytkowania rolniczego.

c.d. ze str. 8

runi i umożliwia roślinom kiełkowanie i wzrost. Ułatwia też wysiewanie i rozprzestrzenianie się nasion. Tradycyjne stogi układane na łąkach stanowią miejsce schronienia i rozrodu dla owadów i małych ssaków.

– Umiarkowane nawożenie lub brak nawożenia pozwala przetrwać roślinom przystosowanym do mało żyznych warunków. Nie są one wówczas zagłuszane przez gatunki azotolubne.

– Ograniczona obsada zwierząt na pastwisku. Zbyt duże stado pasące się w jednym miejscu powoduje zgrzyzanie roślinności „do gołej ziemi”, pozostawianie dużej liczby odchodów na małym obszarze oraz intensywne deptanie runi i darni, przez co niszczone są siedliska wielu roślin i zwierząt. Z kolei zbyt mała liczba zwierząt na pastwisku powoduje, że wybiórczo zgrzają one rośliny, zwiększając zachwaszczenie łąki. W obu przypadkach zmniejsza się wydajność łąki i bogactwo gatunkowe roślin.

W pakietach przyrodniczych obowiązują również zakazy stosowania środków ochrony roślin, ścieków, osadów ściekowych, budowy nowych i rozbudowy istniejących systemów melioracyjnych, przeorywania, wałowania, podsiewania, a także wólkowania od 1 kwietnia do 1 września oraz stosowania zabiegów agrotechnicznych od 1 kwietnia do pierwszego pokosu.

Jakie są warunki przystąpienia do wysokopłatnych pakietów przyrodniczych Programu Rolnośrodowiskowego?

Jeżeli doradca rolnośrodowiskowy dostrzeże wyjątkowe walory przyrodnicze łąki zgłaszanej

do Programu, proponuje zamiast pakietu podstawowego 3.1 (500 zł/ha/rok – od 2011 r. dostępny wyłącznie na obszarach Natura 2000), jeden z pakietów specjalistycznych (w zależności od wariantu 550-1390 zł/ha/rok). Warunkiem przystąpienia do realizacji pakietów specjalistycznych realizowanych poza obszarami Natura 2000 (pak. 4.) lub w granicach obszarów Natura 2000 (pak. 5.) w wariantach ptasim (4.1/5.1) lub roślinnym (4.2-4.10/5.2-5.10), jest wykonanie dokumentacji odpowiednio ornitologicznej lub botanicznej, które wraz z planem rolnośrodowiskowym będą podstawą do realizacji działań na danej łące lub pastwisku. Dokumentacja ta jest sporządzana przez eksperta i potwierdza gniazdowanie odpowiednich gatunków ptaków lub występowanie cennych siedlisk roślinnych. Wraz z wypłatą pierwszej płatności rolnośrodowiskowej rolnik otrzyma dodatkową jednorazową dopłatę – zwrot tzw. kosztów transakcyjnych, przeznaczony na pokrycie kosztów wykonania dokumentacji ornitologicznej lub botanicznej przez eksperta.

W obrębie gospodarstwa rolnik może realizować zarówno wariant podstawowy, wariant ptasi, jak i warianty roślinne, jednak na jednym fragmencie łąki może wdrażać tylko jeden z nich. W praktyce dany płat łąki często będzie spełniał warunki umożliwiające realizację zarówno wariantu ptasiego jak i roślinnego. W takim przypadku decyzję o wyborze wariantu podejmuje rolnik w konsultacji z doradcą rolnośrodowiskowym, ewentualnie ekspertem ornitologiem/botanikiem. Po wykonaniu planu rolnośrodowiskowego rolnik składa wypełniony wniosek o dopłatę w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, plan zaś jest dokumentem służącym

Fot. Centrum Ochrony Mokradel

▲ Większość ptaków łąk to tzw. zagniazdowniki. Budują one gniazda na ziemi, a ich pisklęta już kilka godzin po wykluciu wychodzą z gniazda i potrafią same zdobywać pokarm, pozostając nadal pod opieką osobników dorosłych. Jeśli łąki są koszone zanim pisklęta dorosną do wieku lotności, wiele z nich ginie, zwłaszcza przy koszeniu szybko i nisko koszącymi kosiarkami rotacyjnymi. Skutecznym sposobem, aby do tego nie dopuścić jest opóźnianie sianokosów i zmiana sposobu koszenia. Do zagniazdowników należą m.in.: żurawie, czajki, skowronki.

realizacji Programu oraz przedkładanym w razie kontroli. Koszty transakcyjne wykonania dokumentacji ornitologicznej lub botanicznej wynoszą od 500 zł (za siedliska o powierzchni do 1 ha) do 4.000 zł (za siedliska o powierzchni powyżej 50 ha). Pozostałe wymogi są takie jak w całym Programie Rolnośrodowiskowym, którego częścią są pakiety przyrodnicze.

Co chronią pakiety przyrodnicze Programu Rolnośrodowiskowego?

- ▶ Ekstensywne trwałe użytki zielone (pakiet 3)
 - Ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach na obszarach Natura 2000 (wariant 3.1.2) – wysokość dopłaty: 500 zł/ha. Ekstensywnie użytkowane łąki i pastwiska zajmowały niegdyś większość obszarów rolniczych w Polsce. Były one mało nawożone, zatem mniej żyzne. Ze względu na niską produktywność, koszenie na tych terenach odbywało się maksymalnie dwa razy do roku, przy czym na wielu obszarach pierwszy pokos był zazwyczaj opóźniony ze względu na wysoki poziom wód. Do takiego sposobu użytkowania przystosowała się roślinność i zwierzęta bytujące na terenach rolniczych. Jako że łąki i pastwiska nie były dosiewane, roślinność wykształcała się na nich spontanicznie, przystosowując się jedynie do regularnego koszenia czy wypasu. Wariant 3.1.2 Ekstensywne trwałe użytki zielone na obszarach Natura 2000 promuje tradycyjne gospodarowanie łąkowo-pastwiskowe na terenach rolniczych.
- ▶ Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych (pakiet 4 – poza obszarami Natura 2000 i 5 – na obszarach Natura 2000)
 - Ochrona siedlisk łągowych ptaków (wariant 4.1/5.1) – wysokość dopłaty: 1.200 lub 1.370 zł/ha. Wariant ten można wdrażać na łąkach i pastwiskach będących siedliskami rzadkich i ginących w Europie gatunków ptaków. Ich realizacja polega na ograniczeniu nawożenia i liczby pokosów lub

c.d. na str. 10

c.d. ze str. 8

intensywności wypasu oraz opóźnieniu pierwszego pokosu. Opóźniony termin pierwszego koszenia umożliwia ptakom łąkowym wyprowadzenie lęgów przed pierwszym pokosem.

– Mechowiska (wariant 4.2/5.2) – wysokość dopłaty: 1.200 lub 1.390 zł/ha. Mechowiska, czyli niskoturzykowe, bogate w mszaki zbiorowiska łąk bagiennych (łąki turzycowo-mszyste, młaki niskoturzykowe) występują na torfowiskach zasilanych wodą gruntową. Większość mechowisk była tradycyjnie koszona raz w roku, raz na dwa lata lub nawet rzadziej, w zależności od dostępności terenu i wysokości zwierciadła wody w danym roku. Siano wykorzystywano zazwyczaj jako ściółkę dla zwierząt gospodarskich. Obecnie z powodu postępującego osuszania bagien i zaniechania koszenia, coraz więcej mechowisk zarasta brzozą lub łożą albo ich roślinność przekształca się w wilgotne łąki.

– Szuwały wieloturzykowe (wariant 4.3/5.3) – wysokość dopłaty: 800 lub 910 zł/ha. Szuwały wieloturzykowe występują na bagnach i mokradłach. Najczęściej porastają obszary zasilane żywnymi wodami rzeczными (łęgi nadrzeczne). Mogą także rozwijać się w płytkich wodach stojących (łęgi zastoisowe) lub płynących. Są stosunkowo powszechne na obszarze całego kraju, zwłaszcza w dolinach rzek. Na wielu terenach szuwały wieloturzykowe były tradycyjnie koszone raz na kilka lat, na ściółkę dla bydła lub rzadziej na siano. Są to siedliska stosunkowo ubogie w gatunki roślin, natomiast pełnią ważną rolę w okresie lęgowym ptaków wodnoblotnych, są żerowiskiem dużych ssaków roślinożernych oraz miejscem tarlisk ryb. Spełniają też ważną rolę w gromadzeniu wód zalewowych oraz w naturalnym oczyszczaniu wód powierzchniowych. Największe znaczenie dla przyrody mają turzycowiska zajmujące rozległe tereny.

– Łąki trzęślicowe i selernicowe (wariant 4.4/5.4) – wysokość dopłaty: 1.200 lub 1.390 zł/ha. Łąki trzęślicowe występują najczęściej na niewielkich wyniesieniach pośród bagien (grądach) na siedliskach zmienowilgotnych, charakteryzujących się wysokim poziomem wód gruntowych wiosną, opadających znacznie w trakcie lata i jesieni. Łąki selernicowe, zbliżone do łąk trzęślicowych pod względem składu gatunkowego roślin i sposobu użytkowania, występują przede wszystkim na glebach madowych w środkowych i dolnych odcinkach dolin dużych rzek. Łąki trzęślicowe

▲ Schemat poprawnego koszenia łąki. Koszenie okrężne od środka do zewnątrz łąki ułatwia zwierzętom ucieczkę przed kosiarką

i selernicowe należą do najcenniejszych półnaturalnych zbiorowisk roślinnych Polski, dzięki dużej różnorodności gatunkowej i znacznej zmienności regionalnej. Zagrożeniem dla omawianego typu łąk jest przede wszystkim intensyfikacja gospodarowania prowadząca do wykształcenia cenniejszych gospodarczo, ale znacznie uboższych przyrodniczo zbiorowisk roślinnych. Na roślinność tych łąk źle wpływa także pozostawianie skoszonej biomasy oraz zmiany warunków wodnych (niekorzystne jest zarówno przesuszenie jak i nadmierne zabagnienie).

– Murawy ciepłolubne (wariant 4.5/5.5) – wysokość dopłaty: 1.200 lub 1.380 zł/ha. Murawy ciepłolubne występują w miejscach suchych i nasłonecznionych, na różnym typie podłoża: od gleb piaszczystych i żwirowych do gleb z dużą zawartością wapnia. Szereg występujących w nich roślin to gatunki zaliczane do rzadkich i zagrożonych w skali kraju. Murawy ciepłolubne występują na terenach wyżynnych oraz na nasłonecznionych stokach dużych dolin rzecznych i otwartych, piaszczystych wyniesieniach na nizinach.

– Półnaturalne łąki wilgotne (wariant 4.6/5.6) – wysokość dopłaty: 800 lub 840 zł/ha. Półnaturalne łąki wilgotne charakteryzują się stosunkowo dużym bogactwem roślin. Występują powszechnie na terenie całego kraju, na siedliskach wilgotnych, głównie w dolinach rzek. Dla wielu gatunków ptaków wilgotne łąki stanowią siedliska lęgowe, dla innych są miejscem odpoczynku i żerowania.

– Półnaturalne łąki świeże (wariant 4.7/5.7) planowana wysokość dopłaty: 800 lub 840 zł/ha. Półnaturalne łąki świeże występują na lekkich glebach madowych nad rzekami oraz na mine-

ralnych wyniesieniach i stokach dolin rzecznych. Są to siedliska bardzo korzystne dla użytkownika rolniczego, zatem wytworzone na nich łąki w większości zagospodarowano w stopniu intensywnym, co prowadziło do ich ubożenia gatunkowego i utraty walorów przyrodniczych. Cenne przyrodniczo łąki świeże wykształciły się pod wpływem użytkowania dwukośnego.

– Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe (wariant 4.8/5.8) – wysokość dopłaty: 800 lub 870 zł/ha. Murawy bliźniczkowe rozwijają się na glebach umiarkowanie wilgotnych, kwaśnych, oraz na glebach mineralnych i torfowych. Występują na terenie całego kraju, ich bogate gatunkowo warianty występują głównie na terenach górskich i wyżynnych, rzadziej na stokach dolin rzecznych, zwłaszcza w północnej Polsce. Były one tradycyjnie użytkowane jako ekstensywne pastwiska.

– Słonorośla (wariant 4.9/5.9) – wysokość dopłaty: 1.190 zł/ha. Łąki te występują w zasięgu działania słonych i słonawych wód powierzchniowych lub podziemnych. Zawierają szereg wyspecjalizowanych, rzadkich gatunków roślin i zwierząt charakterystycznych dla siedlisk zasolonych. Słonorośla to biocenozy rzadkie, występują głównie na wybrzeżu oraz w rozproszeniu w dolinach dużych rzek nizinnych. Tradycyjna gospodarka na słonoroślach to ekstensywny wypas.

– Użytki przyrodnicze (wariant 4.10/5.10) – wysokość dopłaty: 550 zł/ha. Wariant ten obejmuje inne cenne siedliska, zwykle nieposiadające charakteru użytków rolnych (w ewidencji gruntów często figurujące jako nieużytki) i niekwalifikujące się do wcześniej wymienionych. Należą do nich np. śródpolne/śródląkowe torfowiska przejściowe lub wysokie, luźne murawy napiaskowe, naturalne niekoszone szuwały, wrzosowiska, niekoszone dotychczas mechowiska o naturalnej hydrologii itp. Są one miejscem występowania wielu rzadkich roślin i zwierząt. Ze względu na wyjątkowe walory tego typu siedlisk, ważne jest zachowanie ich w krajobrazie rolniczym w stanie nie pogorszonym.

Warto pozostawić znajdujące się na terenie gospodarstwa oczka wodne, zagłębienia z roślinnością bagienną, pojedyncze stare drzewa, kępy zakrzaczów, czy stosy kamieni śródpolnych, ponieważ są one miejscem występowania wielu gatunków roślin i zwierząt. Ze względu na ich znaczenie dla ochrony bioróżnorodności krajobrazu rolniczego elementy te mogą zostać wyróżnione jako ostoje wymagające zachowania w gospodarstwie.

Przykład praktyczny

Pan Michał jest właścicielem gospodarstwa rolnego o pow. 0,2 ha pola uprawnego, 4 ha pastwiska na obszarze Natura 2000, 2,5 ha łąk (z tego 1 ha na obszarze Natura 2000), posiada cztery krowy rasy polskiej czerwonej, wpisane do ksiąg hodowlanych. Słyszał, że na skutek intensywnej gospodarki rolnej (duże arealy pól z jednym gatunkiem uprawnym, przenawożone ki, zbyt częste pokosy na łąkach, chemiczne środki ochrony roślin) na zachodzie Europy wyginęło wiele gatunków roślin i zwierząt. Z drugiej strony widzi, że nieużytkowane od kilku lat łąki sąsiadów zarastają krze-

wami i drzewami. W swoim gospodarstwie chciałby zachować przyrodę w jak najlepszym stanie i chronić ją dla przyszłych pokoleń, jednak musi utrzymać rodzinę. Z tego co słyszał o programach rolnośrodowiskowych wynika, że gospodarowanie w sposób przyjazny dla przyrody może być dla niego bardziej opłacalne niż intensywne rolnictwo. Postanowił zgłosić do programu rolnośrodowiskowego łąki i pastwisko, które użytkuje. Poszedł do najbliższego Ośrodka Doradztwa Rolniczego i umówił się z doradcą rolnośrodowiskowym na wizytę w swoim gospodarstwie. Doradca po obejrzeniu ziemi pana Michała zaproponował mu:

1. Objęcie pastwiska pakietem 3 Ekstensywne trwałe użytki zielone w wariantcie 3.1.2 Ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach na obszarach Natura 2000. Oznacza to m.in., że na 4 ha swojego pastwiska będzie

c.d. na str. 10

▼ Ile zarobi pan Michał na dopłatach?

4 ha pastwiska x 500 zł/ha	2.000 zł/rok
1 ha łąki x 1370 zł/ha	1.370 zł/rok
1,5 ha łąki x 800 zł/ha	1.200 zł/rok
6,7 ha gospodarstwa x 360 zł/ha	2.414 zł/rok
4 krowy x 1.140 zł/rok	4.560 zł/rok
Suma dopłat rocznie	11.544 zł/rok
Suma dopłat przez 5 lat za 6,7 ha	57.720 zł przez 5 lat

Powyższe dopłaty rolnośrodowiskowe Pan Michał może połączyć z innymi dopłatami wspierającymi działalność rolniczą, np. dopłatami bezpośrednimi, uzupełniającymi, a także z dopłatami do gospodarstw leżących w strefie tzw. Obszarów o Niekorzystnych Warunkach gospodarowania (ONW).

- mógł wypasać swoje cztery krowy. Wypas będzie mógł prowadzić od 1 maja do 15 października. Za takie użytkowanie otrzyma 500 zł dopłaty do hektara x 4 ha = 2.000 zł rocznie.
- Objęcie 1 ha łąki pakietem 5 Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000 w wariantcie 5.1 Ochrona siedlisk lęgowych ptaków. Przystąpienie do tego wariantu wymaga jednak wykonania przez eksperta ornitologa dokumentacji ptasiej, która ma potwierdzić, że na danej łące gniazdują cenne gatunki ptaków. Podczas wizyty ekspert stwierdził, że na łące gniazduje para czajek i derkaczy, dlatego można ją objąć wariantem przyrodniczym 5.1 Ochrona siedlisk lęgowych ptaków. Oznacza to m.in. opóźnienie pierwszego pokosu do 15 sierpnia i brak koszenia okrężnego od zewnątrz do środka łąki. Po objęciu tej łąki wariantem 5.1 pan Michał przez pięć lat będzie otrzymywał 1.370 zł/rok/ha, a dodatkowo wraz z pierwszą wypłatą rolnośrodowiskową otrzyma 500 zł, jako zwrot kosztów wykonania ekspertyzy ornitologicznej dla łąki o powierzchni 1 ha.
 - Objęcie łąki podmokłej o powierzchni 1,5 ha pakietem 4: Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 w jednym z wariantów siedliskowych. Przystąpienie do jednego z nich wymaga wykonania dokumentacji siedliskowej dla tej łąki przez eksperta botanika. Ekspert podczas wizyty na łące stwierdził występowanie kaczeńców, jaskrów, turzyc i innych roślin typowych dla tradycyjnych łąk wilgotnych i z tego względu zakwalifikował łąkę jako odpowiednią do wariantu 4.6 Półnaturalne łąki wilgotne. Ten wariant oznacza m.in., że pierwszy pokos pan Michał będzie mógł wykonać nie wcześniej niż 15 czerwca, a koszenie nie będzie odbywać się okrężnie od zewnątrz do środka łąki. Łąka ta ma 1,5 ha, więc za dokumentację pan Michał zapłacił 1.000 zł, które zostanie mu zwrócone wraz z pierwszą wypłatą rolnośrodowiskową. Ponadto po objęciu łąki wariantem 4.6 pan Michał otrzyma 800 zł/rok/ha, czyli za 1,5 ha = 1.200 zł rocznie.
 - Objęcie całego gospodarstwa pakietem 1. Rolnictwo zrównoważone, co oznacza m.in. opracowanie i stosowanie zrównoważonego planu

▼ Dopłaty rolnośrodowiskowe, bezpośrednie, uzupełniające i ONW (stawki dopłat bezpośrednich i uzupełniających określone są co roku Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przedstawione poniżej dane dotyczą roku 2011)

Suma dopłat rolnośrodowiskowych rocznie	11.544 zł/rok
Dopłaty bezpośrednie: 6,7 ha gospodarstwa x 710,57 zł	4.760,82 zł/rok
Dopłaty uzupełniające: 6,5 ha łąk x 396,14zł	2.574,91 zł/rok
Dopłaty ONW (strefa nizinna I): 6,7 ha x 179 zł	1.199,30 zł/rok
Suma wszystkich dopłat rocznie	20079,03 zł/rok
Suma wszystkich dopłat przez 5 lat za 6,7 ha	100.395,15 zł przez 5 lat

nawozowego w całym gospodarstwie oraz zaplanowanie i przestrzeganie prawidłowego doboru i następstwa roślin w płodozmianie na polu uprawnym Decydując się na ten pakiet pan Michał otrzyma 360 zł/ha gruntu x 6,7 ha = 2414 zł rocznie.

- Skorzystanie z pakietu 7 – Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie w wariantcie 7.1 Zachowanie lokalnych ras bydła, ze względu na to, że pan Michał hoduje bydło czerwone, które należy do starej, rodzimej polskiej rasy. W tym pakiecie może otrzymać 1.150 zł za sztukę krowy polskiej czerwonej na rok, czyli 1.140 zł x 4 = 4.560 zł rocznie.

Doradca rolnośrodowiskowy wraz z panem Michałem sporządzili plan rolnośrodowiskowy na pięć lat, uwzględniający objęcie:

- ▶ 4 ha pastwiska wariantem 3.1.2 Ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach na obszarach Natura 2000,
- ▶ 1 ha wariantem 5.1 Ochrona siedlisk lęgowych ptaków,
- ▶ 1,5 ha wariantem 4.6 Półnaturalne łąki wilgotne,
- ▶ 6,7 ha gospodarstwa pakietem 1 Rolnictwo zrównoważone,
- ▶ 4 sztuki bydła polskiego czerwonego wariantem 7.1 Zachowanie lokalnych ras bydła.

Pan Michał spełnia wszystkie warunki niezbędne do przystąpienia do Programu Rolnośrodowiskowego:

- ▶ gospodaruje na powierzchni powyżej 1 ha,
- ▶ posiada plan rolnośrodowiskowy sporządzony razem z doradcą rolnośrodowiskowym,
- ▶ zobowiązał się do stosowania wymogów pakietów rolnośrodowiskowych określonych w planie rolnośrodowiskowym przez 5 lat,
- ▶ zobowiązał się do przestrzegania podstawowych wymagań (wymogów i norm wzajemnej zgodności),
- ▶ będzie prowadził zapisy dotyczące realizacji planu w formie rejestru działalności rolnośrodowiskowej, przez okres 5 lat.

OPRACOWAŁA KATARZYNA KOTOWSKA, CENTRUM OCHRONY MOKRADEL – WWW.BAGNA.PL

WIĘCEJ INFORMACJI NA TEMAT DOPŁAT ROLNOŚRODOWISKOWYCH UDZIELAJĄ M.IN. POWIATOWE ZESPOŁY DORADZTWA ROLNICZEGO ORAZ INNI DORADCY I EKSPERCI, WYMIENIENI NA LISTACH PUBLIKOWANYCH NA STRONIE WWW.CDR.GOV.P

▶ Przykład gospodarstwa pana Michała: 0,2 ha pola uprawnego, 4 ha pastwiska na obszarze Natura 2000, 2,5 ha łąk (z tego 1 ha na obszarze Natura 2000), plus cztery krowy rasy polskiej czerwonej, wpisane do ksiąg hodowlanych

